

τὸν κόσμον. Μ' αὐτὰ εἶναι κομματικὰ, εἶναι τερτίπια περαστικὰ πού δὲν πρέπει νὰ δένουν τὸν τεχνίτη. Τῆς τέχνης ἡ ἀπαίτηση στέκει διαφορετικὴ. Θέλει τὴ μορφή κανονισμένη κι ὀργανικὴ. Τὸ λέμε συχνὰ, τὸ παραλέμε καὶ τὸ ξαναλέμε. Μ' ἀναρχὴ γλώσσα οὔτε δύναμη οὔτε ὕψος οὔτε ὁμορφιά.

Ἐλπίζω νὰ μὴν κακοφανῆ τοῦ Νιρβάνα ὁ ξάστερος τρόπος πού λέω ἐδῶ τῆ γνώμη μου. Κρίμα νὰ μὴν μπορῶ νὰ κατεβῶ πάλι στὸ Φάληρο τὴν ὥρα πού τὸ βκσίλεμα ξεψυχᾷ στὸ περιγιάλι κι ἀντιφεγγίζει πέρα στὶς ράχες τοῦ πολυγλαυκοῦ Ἰμητοῦ—κρίμα, γιατί θὰ μοῦ δίνουνταν ἔτσι νὰ κουβεντιάσω ξανά μαζί του γιὰ τὸ μυστηριώδικο αὐτὸ γλωσσικὸ ζήτημα καθὼς κι ἄλλοτε τὰ λέγαμε καθισμένοι δίπλα στὴν ἀμμουδιά. Μπορεῖ καὶ πάλι νὰ μὴ συμφωνήσουμε μὰ θὰ χαμογελοῦσαμε μὲ κάποια ξεχωριστὴ καὶ καλοσυνεμένη εἰρωνία γιὰ τὸ ἀλλόκοτο κείνο πείσμα τῆς ζωῆς πού ποτὲ δὲ μοιάζει: κι ὅμως εἶναι πάντοτε ἴδια.

Karachi, 18 τοῦ Μᾶη 1906.

ΕΡΜΟΝΑΣ

LANGEWELLE

Στοὺς ρωμαντικούς νεανίας

Θυμᾶσαι, κλαίγαμε κι' οἱ δύο ἓνα βρῖδυ
ὅταν ὁ γῆλιος ἔπερε βουδός.
Λιποθυμῆ ἔλιωνε ἡ ψυχὴ στὸ χᾶδι
κι' ἔλιωνεν ἄλαλος ὁ ὠκεανός
στὴ μουσικὴ τοῦ πόνου τρυφεράδα
πού πλάνοι σιγοβρέχον οἱ οὐρανοί.
τοῦ ὄχρου χερσιού σου μᾶγγιζε ἡ ἀχνίδα
γιὰ ἐνθύμησι, παλιὰ πνευτικὴ.
γλᾶροι περνοῦσαν ἦρομα θλιμμένα
καὶ γέρναν τὰ ματόκλαδα ἀπαλά
σὲν κύματα βουβὰ κι' ἀποσταμένα
πού ξεψυχοῦν σὲ μι' ἀκρὴ ἀγαλινά.

4903

ΔΕΛΜΟΥΖΟΣ

LE MONDE HELLÉNIQUE

Journal français bi-hebdomadaire

Directeur : S. Pappas

Bureaux 2 rue des Philhellènes

ΑΓΙΟΤΑΦΗΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΚΡΑΝΙΟΥ ΤΟΠΟΣ

Πανώριος καὶ ξεκάθαρος ἀπλώνεται ὁ νιόφκιαστος κόσμος, οὐρανὸς στεριά καὶ θάλασσα. Γαλανὸς ὁ οὐρανὸς ἀπὸ πάνω καὶ δλόχαρος σφιχταγκλιάζει τὴν ἀδερφή του τὴ Γῆ, πού τὴν ἴδια μέρα γεννηθήκανε ἀπ' τὰ παντοδύναμα χέρια τοῦ Πλάστη. Τοῦ οὐρανοῦ τ' ὀλόφωτο στολίδι καὶ τῆς γῆς ὁ μεγάλος χαριτοδότης, ὁ ἥλιος, ἀπ' τὶς τριανταφυλλιές πόρτες τῆς Ἀνατολῆς προβάλλει μεγαλόπρσπος καὶ τὰ χρυσὰ του τὰ μαλλιά σκοροῦνε κατὰ παντοῦ φῶς καὶ λάψη καὶ θερμὴ ζεστασιά, ζωὴ κι' ἀγάπη καὶ δύναμη μαζί σμιγμένα. Τῆς γῆς τὰ σπλάχνα δὲν τὰ βρασιάζει ἀκόμα τάνθρώπου ἡ ἀνεχορταγιά καὶ ἡ φωτιά δὲν ἀσκημίζει μὲ τὶς κάπνες τῆς τὴν ἀπάρθενη ὁμορφιά τῆς. Ἡ θάλασσα λεύτερη κυλᾷ μὲ παιχνίδια τὰ γαλανὰ τῆς κύματα καὶ γλυκοφιλᾷ τὴ στεριά· παννὶ καὶ κουπί, καπνὸς καὶ φτερό δὲν περιπαίζουν τὸ μεγαλεῖο τῆς. Ὅλος ὁ κόσμος, βουνὰ καὶ κάμποι, ποτάμια καὶ λίμνες, ὄχτοι καὶ ἰσώματα, ρεματιές καὶ βρουτοῦλες, δέντρα καὶ χαμόκλαδα, λουλούδια καὶ χλωρασιές, ζῶα τῆς στεριᾶς τῆς θάλασσας καὶ τὰ γέρα χαίρονται ἡσυχὰ τὴν ὁμορφιά τῆς καὶ τὶς χάρες πού τοὺς ἐδώρησε ἡ θεϊκὴ καλωσύνη...

Ἀνάμεσα στὴν ἡσυχία μιᾶς ἀνοιξιᾶτικῆς πρωϊνῆς καὶ κάτω στὴν βλογημένη χώρα, πού εἶτανε γραφτὸ τῆς ἀπρὸ πάντων τῶν αἰώνων νὰ γενῆ πατριδα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐνῶ ἀπαλά κυλοῦσε τάση-μένα του νερὰ ὁ Ἰορδάνης κι' ἔφτανε κάτω χαμηλὰ καὶ τὰ σκοροῦσε στὸ λουλουδιμένο κάμποι, πού σήμερα ἀπὸ θεϊκὴ κατάρα εἶναι θάλασσα πικρὴ καὶ καταραμένη, Νεκρὴ θάλασσα, ἔξαρνα ἀπὸ τὴν πέρα μεριά του ἀξάντησε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὁ Ἀδὰμ κι' ἐρχόντανε. Δὲν εἶτανε πλειά ὁ μορφοῖος πού βγήκε ἀπ' τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, ἀποτελεῖωμα καὶ κορώνα τῆς σοφῆς του δημιουργίας δὲν εἶτανε πλειά ὁ βασιλιάς τῆς Παράδεισος, πού ὅλα τῆς πλάσης τὰ ζῶα ἐρχόντανε κάθε ὥρα καὶ στιμὴ νὰ φιλήσουνε τὰ πόδια του, σημάδι τῆς ὑποταγῆς τους· δὲν εἶτανε πλειά τῆς ὁμορφῆς Βῆας τὸ λεβέντικο ταῖρι. Γέρος, ὁμορφόγερος, ψηλὸς σὲν ἔλατο, μὲ τὸ κορμὶ σκυφτὸ ἀπ' τὰ χρόνια, μὲ τὴν κάτασπρη γενεάδα του καὶ τὰ δλόλευκα μαλλιά του, ἔστρα σὲν τὰ

καθάρια χιόνια τοῦ Λιβάνου. Τὸ πρόσωπο του εἶτανε αὐλακωμένο ἀπ' τὴν ἔδρο πού χύθηκε κατὰ τὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ καὶ πότισε τὴ γῆ γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ψωμί του. Τὸ μέτωπό του ζαρωμένο ἀπὸ τὶς πικρὲς θύμησης πού βάραιναν τὴν κεφαλὴ του. Κουρασμένος ἀπ' τὸ δρόμο κι' ἀποσταμένος ἀπ' τὴν κάψα τῆς ἡμέρας ἐκάθησε δίπλα στὴν ἀκροποταμιὰ τοῦ Ἰορδάνη ἀποκάτω σὲ μιὰ φοινικιά νὰ ξεκουραστῆ, νὰ ξανασάνη. Ὅλα τὰ τριγύρω του ἔγνωρίσανε τὸν πρωτινὸ τους ἀφίντη χωρὶς καὶ ν' ἀποκοτήσουν νὰ τονὲ προσκυνήσουν σὲν καὶ πρῶτα. Ἐκυλοῦσε τὰ δροσερὰ νερά του ὁ Ἰορδάνης, ὅταν ὁ κουρασμένος Πρωτάνθρωπος ἐβούτηξε μέσα τὶς παλάμες του νὰ πάρῃ νερὸ νὰ πιῆ καὶ νὰ δροσίση τὰ σωθικά του. Ὅλη τὴ δροσιά του τὸ ποτάμι τὴν ἔριξε μέσα στὶς λίγες καταποσιές πού ἦπιε ὁ διψασμένος. Τὰ χεῖλια του εἶπανε μιὰν εὐχαριστία στὸ Θεὸ πού μὲ τόσα καλὰ εἶχε στολισμένον τὸν κόσμον, ὅπου κι' αὐτὸς ὁ διωχμένος ἀπὸ φταίξιμο τοῦ κεφαλιού του εὑρίσκε πάντα παρηγοριὰ στοὺς καημούς του καὶ γιαιτρεῖα στοὺς πόνους του. Ἄμα θεράπεψε τὴ δίψα του ἐσκέφτηκε καὶ γιὰ θροφή· ἐγύρισε καταπάνω τὰ μάτια του κι' εἶδε νὰ λυγοῦνε τῆς φοινικιάς οἱ κλώνοι ἀπ' τὸν ὁμορφὸ καρπὸ, τὰ χρυσαφένια φοινικία. Ἄπλωσε τὸ χέρι του, ἔκοψε, ἔφαγε κι' ἐχόρτασε.

Σὲν ἔφαγε κι' ἦπιε ὁ Πρωτόπλαστος κι' εὐχαρίστησε τὸ Μεγαλόχαρο Πατέρα ξεκίνησε, βρῆκε τὸν πόρο τοῦ ποταμοῦ καὶ πέρασε πέρα.

Πήγαινε καὶ πήγαινε· ἀνέβαινε τὶς ἀνηφοριές κατὰ τοῦ ἡλιοῦ τὸ δρόμο. Τὸ βράδυ, κοντὰ ἡλιοβασιλεμμά, ἔφτασε ψηλὰ ἀπάνω σὲ κορφοβουνὶ μὲ πολλοὺς πολλοὺς ὄχτους καὶ μεγάλα ἰσώματα ἀνά-μεσὰ τους. Πεῦκια καὶ κέδρα καὶ κυπαρίσσια, ἐλιές καὶ φοινικιές, κλήματα σκροφαλωμένα πάνω στὰ δέντρα καὶ στοὺς βράχους εἶχανε κατὰφωτο κείνο τὸ μέρος, πού ἦτανε γραμμένο ὕστερα ἀπὸ χρόνια καὶ καιροὺς νὰ χριστοῦν ἀπάνω του ἡ Ἁγία Πόλη, τὰ κοσμοζάκουστα τὰ Γεροσόλυμα.

Σ' αὐτόνε τὸν τόπο ἔφτασε ὁ Πρωτόπλαστος. Τὰ πόδια του ἐνοιωνε πῶς δὲν τονὲ βοηθοῦσαν νὰ προχωρήσῃ παραπέρα καὶ γι' αὐτὸ ἀποφάσισε ἐκεῖ νὰ ξενοχτίση.

Κοιτάζοντας δῶ καὶ καὶ νὰ διαλέξῃ μέρος γιὰ τὸ ξενοχτί του, ἐζύγωσε σ' ἓναν ὄχτο λίγο παραπάνω ἀπ' τοὺς λόφους πού ὕστερα ἐλογηθήκανε Σιών καὶ Ἄκρα. Τᾶρες κείνο τὸ βουνάκι· ἀνέ-

καμιά ἀσπράδα καὶ γύρο στὴν καταχνιά, ἡ καὶ μέσα τῆς; Δὲ βαριέστε; Ὅμὰ τὰγαποῦμε τὰ χρώματα κι' ἀνοιχτά· δὲ νοιώθουμε ἀπὸ χρωματιές. Μὲ τὸ μᾶτι συνήθισε κι' ὁ νοῦς· δὲν ξέρουμε τίποτις, ἐπειδὴ τὰ ξέρουμε ὅλα. Χρειαζέται ἀνάθροφή, χρειάζεται πολιτισμός, γιὰ νὰποχτήσῃ ὕραση καὶ τὸ μυαλό.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες σταθῆκανε τόντις μεγάλοι ἄθρῶποι. Κατωρθῶσανε νᾶχουνε μάτια, ὅσο κι' ἂν τοὺς τύφλωνε ὁ ἥλιος. Μὰ μήπως κι' ἀφοῖ δὲν τὴ γνωρίζανε τὴ δύναμη τὴν ὀλίθρια τοῦ Ἡλιοῦ τους; Μήπως δὲν τὸν ὀνομάσανε Ἀπόλλωνα, καὶ ποῖος θὰ τάρνηθῆ πῶς ὁ Ἀπόλλων μοιάζει· τρεμαχτικὰ μὲ τὸ ἀπολλύων, σὰ νᾶτανε εἶδος μετοχῆ τοῦ ἐνεστώτα, γιὰ νὰ χαρχητήρησῃ τὸ θεὸ πού ὀλένε σκοτώνει; Ἄχι μᾶς ἀπώλεσε καὶ μᾶς, χωρὶς νὰ τονὲ ἐσπολύσομε ποτὲ μᾶς. Ἡ δόξα του μᾶς θάμπωσε καὶ δὲν τὸ νοιώσαμε μήτε τὸ νοιώθουμε ἀκόμη πῶς τέτοιο θάμπωμα θὰ πῆ χαμός. Καὶ χάσαμε τόντις πολλὰ, ὡσπου κι' οἱ ἴδιοι νὰ χαθοῦμε. Περίεργο πρᾶμα! Τὸ πιὸ πολῦτιμο ἀπ' ὅσα χάσαμε, εἶτανε ἴσια ἴσια ἡ γλώσσα ἡ ἀρχαία, πού γιὰ νὰ τὴν κρατήσομε κάμαμε τὶς περισσότερες θυσιές. Ἄφτῆ ζοῦσε στὰ χεῖλια τοῦ λαοῦ. Ἐνοεῖται, ἀφοῦ ὁ λαὸς τὴ μιλοῦσε καὶ τὴ μιλεῖ. Ἄς τὴν ὑποθέσομε ὅσο πρόστρυχη, ὅσο

βάρβαρη, ὅσο χαλασμένη κι' ἂν τὴ λένε μερικοί, ἔπρεπε ἱερὴ νὰ μᾶς εἶναι, μιὰ κ' εἶτανε ἀπομεινάρη τῆς ἀρχαίας. Τίποτα! Τὴν καταστρέψαμε, γιὰ νὰ φανοῦμε ἀρχαιότεροι. Βυθιστήκαμε στὰ βιβλία. Πήραμε μιὰ λέξη, πήραμε δύο, πήραμε χιλιάδες. Κάθε λέξη πού τραβοῦσαμε ἀπὸ τὰπόδαθα τῆς ἱστορίας, κάθε λέξη πού ξεψαρέδαμε ἀπὸ τὸν πάτο τοῦ ὠκεανοῦ, γαργάλιζε τὸ φιλότιμό μας, τὴν καμαρώναμε πιά σὰ νὰ καμαρώναμε στὴν καθεμιὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅλη. Δὲν παρατηροῦσαμε ὅμως πῶς οἱ λέξεις ἀφτίς, οἱ ξεψαρεμένες, μοιάζανε ἀλήθεια μὲ κάτι ψάρια ὠγύγια, θεόχοντρα καὶ σεβάσμια, πού συνηθίσανε χρόνια καὶ χρόνια νὰργονιοῦνται κάτω στῆς θάλασσας τοὺς ἔβυσσους, καὶ πού ὅταν τὰ φέρῃς στὴν ἀπανωσιὰ τοῦ νεροῦ, σκάνουνε ἀμέσως, γιὰτί χρειάζονται νὰ τὰ πατῆ τὸ βάρος τῆς κατάβαθης ἀτμοσφαιρας, κι' ὁ ἀέρας μᾶς τοὺς εἶναι πάρα πολὺ λαφροίς. Οἱ φαρωνώστες καὶ ἰχθυολόγοι δηγοῦνται πῶς ἀφτὰ τὰ ζῶα, προτοῦ γεράσουνε, δὲν κατεβαίνανε, ὅπως κάνουνε τώρα, στάδρατα καὶ στὰ σκοτεινά, παρὰ παίζανε μὲ τὸ κύμα σὲν τὰ δερφίνια, εἶτανε καὶ πολὺ μικρότερα. Κάτι ψαράκια χαριτωμένα, πού κολυμποῦνε ἀλάργα στὸ γιολό, εἶναι παιδιὰ τους, ἐγγόνια τους ἢ τρισεγγόνια· ὁ ἀέρας δὲν τὰ πειράζει ἀκόμη κ' ἐρχονται

ἡσυχὰ καὶ γελαστά, νὰ σεργιανίσουνε, νὰ γλεντίσουνε, νὰ ζήσουνε στὰ πέλαγα τὰφρολουουδιασμένα, πού μοιάζουνε σὲν ἀπέραντα δροσάτα περιβόλια· ἐκεῖ λούζονται τὰ ψαράκια, πηδοῦνε, κυνηγοῦνται ἀναγαλλιάζουνε μὲ τὸ φῶς τοῦρανοῦ, ὡσπου νὰ τὰ πάρῃ, ἀγάλια ἀγάλια, στρώμα στρώμα, τὸ βέμα τὸ σιγανοκατέβατο, νὰ τὰποθίσῃ χαμηλὰ στὶς πρωτόπλαστες ἀμμουδιές, ὅπου δοξασμένα καὶ πελώρια κοιμοῦνται, καὶ φαίνεται πῶς μήτε νοιώθουν τὸν αἰῶνα πού περνᾷ.

Ἐμεῖς σ' ἀφτὰ πήγαμε, βουτήξαμε ὡς τὰ βάρβαθα, μὴν ξεδιακρίνοντας τὸ χάος ἀπὸ τὴν ἀβγῆ. Τί λέγαμε; Ὁ ἥλιος μᾶς θὰ τὰ φταῖ, πού μᾶς ἀποσκεπάζει καὶ τὰ φανερὰ. Δὲν εἶδαμε τὰ ψαράκια πού χαίρονται τὴν ὑπαρξή τους· δὲν εἶδαμε τὰπογόνα μὲ τὴν ἀληθινὴ προγονικὴ ζωὴ πού μέσα τους ὠζέται. Δὲν εἶδαμε τὸν ἑαφτό μας.

Κι' ὅσο κοίταξα τὰ πρόσωπα, κι' ὅσο ἐβλεπα τοὺς ἀθρῶπους, δὲν ξέρω τί παράξενη ἐκφραση ζουγραφιζότανε ἀπάνω τους, ἐκφραση σοβαρὴ συνάμα καὶ ξιθαρή, κατσοφιασμένη καὶ γελαστή, τραγικὴ καὶ μαργιόλικη, ἐξυπνη καὶ βουβή, σὲν παιδιὰ πού κάνουνε τοὺς γέρους.

Κάμποσο τὰ κοίταξα ὡστόσο τὰ πρόσωπα· κοί-